

НАПРЯМ 4. ЕКОЛОГІЧНЕ, ЗЕМЕЛЬНЕ, АГРАРНЕ ПРАВО

Данилюк С.М.

аспірант Інституту держави і права імені В.М.Корецького НАН України
м. Київ, Україна

ПРАВОВІ ФОРМИ МОНІТОРИНГУ ЗЕМЕЛЬ В УКРАЇНІ

Впровадження інноваційної моделі розвитку землекористування, орієнтація на ефективне використання досягнень вітчизняної науки у сфері управління земельними ресурсами є невід'ємними складовими стратегії розвитку України як сучасної демократичної держави.

На думку вітчизняних і зарубіжних фахівців у галузі землекористування, ключовим моментом, на якому повинна базуватись науково-технічна політика раціонального використання і охорони земель в Україні, є їх моніторинг, завдання якого полягає у спостереженні за станом з метою своєчасного виявлення змін, що можуть призвести до негативних процесів.

Проте в Україні, незважаючи на те, що є всі передумови для здійснення якісного моніторингу земель (наявність певної нормативно-правової бази тощо), даний процес практично не здійснюється, а ефективність правового регулювання відносин моніторингу земель є надзвичайно низькою [1, с. 29].

Одним з головних завдань сучасної державної політики у сфері землекористування є забезпечення умови раціонального використання та охорони земель, збереження, примноження і відтворення їх продуктивної сили як ресурсу. Результати моніторингу земель є підставою, яка забезпечує обґрунтування заходів щодо запобігання або зменшення негативних впливів, виконання комплексу робіт з поліпшення якості малопродуктивних земель [2, с. 7].

Моніторинг земель – це система спостережень за станом земель з метою своєчасного виявлення змін, їх оцінки, відвернення та ліквідації наслідків негативних процесів.

Проведення моніторингу земель в Україні визначаються шляхи оптимізації системи збору, аналізу і накопичення даних на основі вирішення проблеми комплексності спостережень при мінімізації їх параметрів і пріоритету інтегральних показників, комплексного поєднання різних методів моніторингу земель за станом і динамікою змін земельних ресурсів, шляхів подолання міжвідомчої неузгодженості для визначення структурних складових і вдосконалення теоретико-методичних підходів нормування допустимих навантажень для подальшого сталого розвитку.

Основним завданням моніторингу земель є формування і підтримання на сучасному рівні системи інформації про стан земельних ресурсів, залучених в господарське або інше використання на певній території, а саме про зміни в стані земель, визначених антропогенними діями. Головною функцією моніторингу земель в Україні є ведення систематичних спостережень за станом земельних угідь за допомогою різноманітних обстежень, зйомок та інших методів для забезпечення відповідних органів і служб інформацією, необхідною для контролю за земельними ресурсами країни [3, с. 15].

Моніторинг земель є однією із функцій управління в сфері використання та охорони земель. Моніторинг земель – частина загального моніторингу довкілля. Структура, задачі, зміст моніторингу земель визначені в Положенні про моніторинг земель, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 20 серпня 1993 р [4].

Залежно від призначення здійснюється загальний (стандартний), оперативний (кризовий), та фоновий (науковий) моніторинг навколишнього природного середовища.

Загальний (стандартний) – це оптимальні за кількістю параметрів спостереження на пунктах, об'єднаних у єдину інформаційно-технологічну мережу, які дають змогу на основі оцінки й прогнозування стану навколишнього природного середовища регулярно розробляти управлінські рішення на всіх рівнях.

Оперативний (кризовий) – це спостереження спеціальних показників на цільовій мережі пунктів у реальному масштабі часу за окремими об'єктами підвищеного ризику в окремих регіонах на кризові ситуації та створення безпечних умов для населення.

Фоновий (науковий) – це спеціальні високоточні спостереження за всіма складовими навколишнього середовища в природних заповідниках та інших територіях, що охороняються на базових станціях [2, с. 15].

Моніторинг земель в Україні повинен проводитися у чіткій міжвідомчій узгодженості при збереженні комплексності спостережень та мінімізації їх параметрів, повного поєднання різних методів моніторингу земель відповідно до природних і антропогенних навантажень та стану земельних ресурсів, розробки поновлених теоретичних і методичних основ екологічного нормування допустимих навантажень на земельні ресурси на основі інтегральної оцінки комплексних чинників екології ґрунтів та перспектив розвитку територій. При цьому принципового значення набуває визначення нових складових сталого моніторингу земель на основі моніторингу ґрунтів, змін структури земельних угідь різного цільового призначення при реальному контролі і оцінці ефективності державних еколого-стабілізуючих заходів з боку незалежних експертів та громадськості.

Підсумовуючи вище викладене слід зазначити:

1. Комплексність спостережень. Це означає, що найкращий результат досліджень досягається за умов одночасного контролю за всіма параметрами в динаміці, які визначають найбільш суттєві ознаки об'єкта в конкретному регіоні.
2. Оптимальна мінімізація кількості параметрів спостережень, які в повному обсязі забезпечують репрезентативну інтегральну оцінку об'єкта.
3. Більш повне поєднання різнорівневих (аерокосмічних і наземних методів) спостережень за станом земель.
4. Досягнення міжвідомчої узгодженості та уникнення дублювання робіт, оскільки проблеми моніторингу земель різними відомствами розуміються і вирішуються по-різному.
5. Удосконалення задач щодо розробки теоретико-методологічних підходів екологічного нормування допустимих антропогенних навантажень на земельні ресурси.

Література:

1. Сохнич А.Я. Моніторинг земель. Навчальний посібник. – Львів: ЛДАУ, 1997. – 131с.
2. Моніторинг земель: підручник / О. М. Гаркуша. Миколаївський держ. гуманітарний ун-т ім. Петра Могили. – Миколаїв: Ілюн, 2008. – 190 с.
3. Соколов О.О., Прістер Б.С. Методика суцільного ґрунтового-агрохімічного моніторингу сільсько-господарських угідь України. – К.: ТОВ ЦЗРУ, 2004. – 101с.
4. Земельний кодекс

Жиденко О.Ю.

*аспірант кафедри аграрного, земельного та екологічного права
імені В.З. Янчука Національного університету
біоресурсів і природокористування України
м. Київ, Україна*

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ КОНЦЕСІЙНОГО ДОГОВОРУ ТА ДОГОВОРУ ОРЕНДИ

Довгий час предметом дискусії було визначення правової природи концесійного договору. Для встановлення правової природи концесійного договору необхідно порівняти його із загальнопоширеними цивільно-правовими договорами та виявити подібні та відмінні риси.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про концесії», концесія – надання з метою задоволення громадських потреб уповноваженим органом виконавчої влади чи органом місцевого самоврядування на підставі концесійного договору на платній та строковій основі юридичній або фізичній особі (суб'єкту підприємницької діяльності) права на створення (будівництво) та (або) управління (експлуатацію) об'єкта концесії (строкове платне володіння), за умови взяття суб'єктом підприємницької діяльності (концесіонером) на себе зобов'язань по створенню (будівництву) та (або) управлінню (експлуатації) об'єктом концесії, майнової відповідальності та можливого підприємницького ризику [1, с. 901]. Тією ж нормою встановлено, що договір концесії (концесійний договір) – договір, відповідно до якого уповноважений орган виконавчої влади чи орган місцевого самоврядування (концесіодавець) надає на платній та строковій основі суб'єкту підприємницької діяльності (концесіонеру) право створити (побудувати) об'єкт концесії чи суттєво його поліпшити та (або) здійснювати його управління (експлуатацію) відповідно до Закону України «Про концесії» з метою задоволення громадських потреб. Діючим цивільним законодавством передбачено, що за договором найму (оренди) наймодавець передає або зобов'язується передати наймачеві майно у користування за плату на певний строк (ст. 759 ЦК України) [2, с. 330]. Предметом договору найму може бути річ, яка визначена індивідуальними ознаками і яка зберігає свій первісний вигляд при неодноразовому використанні (неспоживна річ).

Деякі теоретики права висловлювали свою точку зору, що відносини оренди та концесії практично ідентичні. Наприклад В.В. Котов стверджує, що концесія є формою оренди і не може бути самостійною економічною категорією, розглядає поняття оренди як первісної категорії по відношенню до концесії. Тим не менше, він зазначає, що співпадаючи за родовими ознаками, концесія і оренда мають деякі видові відмінності [3, с. 33]. Але більшість дослідників відмічають, що відносини концесії та оренди різні [4, с. 54-55], виділяючи наступні відмінності:

1) Однією із сторін концесії завжди виступає держава в особі своїх органів; в користування концесіонеру передається тільки об'єкт державної власності (тоді як при оренді можуть передаватися і об'єкти, які знаходяться у приватній власності). Крім того, концесіонер, як правило, не може стати власником переданого до концесії майна (стаття 20 Закону України «Про концесії»), тоді як при оренді можливий викуп орендованого майна.

2) За концесійним договором концесіонер зобов'язаний не тільки користуватися концесійним майном, але і якісно поліпшувати його стан, причому поліпшення повинно бути таким, щоб надане концесіонеру майно набувало би якостей нової речі.

